

Zapiski

Ob 70 letnici F. S. Finžgarja.

9. februarja praznuje svoj 70 letni življenjski jubilej eden izmed najpriljubljenjših slovenskih pisateljev in najizrazitejših dominsvetovcev — F. S. Finžgar. Stal je v vrstah sotrudnikov naše revije kmalu ob njenih začetkih še pod uredništvom njenega ustanovitelja Fr. Lampeta, ki mu je prvi odkrival vrednost leposlovne umetnine kot dragocenost pravega bisera. V naši reviji in njenem idejnem krogu ter umetnostnih načelih prvih urejevalcev je iskati tudi korenine njegove literarne ustvarjalnosti, njegove pisateljske osebnosti, ki je pognala in rastla prav v naši reviji do najbolj priljubljenega in izrazitega slovenskega ljudskega pisatelja in dramatika, pa se razvila tudi do vrhov slovenske pripovedniške epike sploh. Njegovo pisateljsko delo je v tako tesni zvezi z Domom in svetom, da je ob njegovi šestdesetletnici pred desetimi leti (l. 1931) tedanji urednik prof. F. Koblar v lepi analitični jubilejni študiji obenem z njegovim delom prikazal tudi notranjo rast Doma in sveta kot celote, ki je Finžgarju bil tako v vzpodbudo, kakor

tudi v oviro njegovi umetniški sproščenosti. Tu so izhajale njegove prve črtice iz kmečke tradicionalnosti in idile kot nadaljevanje Jurčičeve tradicije, prenesene v gorenjski kót tudi po trdoti značaja in polnosti jezika, kar je dalo najboljšo slovensko ljudsko igro Divjega lovca. Tu je preko družabnih meščanskih slik in zasnutkov povesti iz modernega sveta v luči Krekovega socializma našel ob njem tudi navdih za najbolj znani in najbolj brani slovenski roman Pod svobodnim soncem. Z njim je bil postavljen tudi vrh predvojnemu Domu in svetu ter je v njem podana tudi težnja tedanjega umetnostnega nazora naše revije pred odločno zgolj umetniško revolucijo tik pred vojno. Tudi to je spremljal Finžgar v naši reviji ter z mladimi doumel moč umetniškega oblikovanja kot takega, silo življenja, ki naj iz same sebe, ne iz tez, vnesenih od zunaj, poudari lepoto in krščanski etos. Tako je z Deklo Ančko, s Prerokovano in z Boji, predvsem pa z zgodovinsko Kroniko gospoda Urbana dal našemu slovstvu dela, ki so trajne vrednosti in s katerimi je katoliškemu književniku pri nas priboril popolno priznanje

in enakovrednost z drugimi ter celo prvenstvo v pripovedni epiki; z Verigo in Razvalino življenja pa ime močnega in polnokrvnega dramatika. Skoraj bi rekel: višek označevanja, izražanja in notranje napetosti pa je dosegel z zadnjo večjo povestjo Strici, s katero je svoje literarno ustvarjanje za zadnje desetletje prekinil.

Tako v zadnjem desetletju ni napisal več novih literarnih del ter se je tudi sicer odmaknil naši reviji. Ves se je predal Mohorjevi družbi, ki jo je po vojski kot glavni tajnik in urednik knjig rešil propada ter jo razvil v eno najpomembnejših knjižnih založb pri nas. Urejeval je Mladiko in posvetil ves svoj čas duhovni vzgoji katoliških akademikov (Bohinjski teden), kakor tudi njihovi gmotni potrebi, ustvarjajoč v tem desetletju Jegličev dom. Lepe in izrazite pridige je izdal pri Mohorjevi (Sedem postnih pridig), ter od časa do časa pisal verske in narodne pomenke v dijaški kongregacijski list Naša zvezda, kakor tudi nazorne socialne sličice v glasilo dobrodelnosti Nova zapoved. Socialnim ustanovam je napisal tudi igrico Nova zapoved, dekletom pa dramatiziral brezjanski čudež v kolektivnem misteriju Uslišana. Tako je v tem desetletju zopet oživelo v njem delo socialnega narodnega delavca in organizatorja, kar je Finžgar tudi vedno bil kot eden najzvestejših sinov Krekovega duha. Dela tudi v pisateljskih društvih kot podpredsednik PEN kluba, odbornik Slovenske Maticе ter eden prvih članov umetniškega razreda slovenske Akademije. To zadnje je tudi zunanje potrdilo naroda za njegovo nesmrtnost.

Toda prav za letošnji jubilej je naznanjena nova njegova izvirna mladinska živalska povest Gospod Hudournik, katere odlomek, priobčen v Vrtnu, nas prepričuje, da Finžgarjeva pripovedna moč ter klasičnost njegovega klenega in najbolj nazornega slovenskega jezika še davno ni izčrpana.

Ob 70 letnici se Dom in svet pridružuje z najiskrenejšimi čestitkami vsemu narodu, ki F. S. Finžgarja, svojega pisateljskega ljubljence ter velikega javnega delavca, postavlja

med svoje največje sinove! Naj živi in naj ustvarja še dolgo vrsto let!

T. D.

Ada Negri

Nedavno je to ime zažarelo med najvidnejšimi današnje slovstvene Italije. Novi žar mu je došel iz italijanske akademije, ko je kralj na predlog vladnega načelnika z odlokom z dne 14. nov. 1940 imenoval Ado Negri za članico akademije. To je prva Italijanka in prva ženska, ki so se ji odprla vrata med italijanske nesmrtnike. Novo akademičarko je ta čast doletela v njenem sedemdesetem letu. Pesnica se je rodila v Lodiju 3. svečana 1870. Izobrazila se je za učiteljico in je z osemnajstimi leti nastopila prvo učno mesto v Motti Viscontiju (Pavia). V prostih urah je svoje srčne izlive zaupavala belim stranem in nekaj teh stihov je zagledalo beli dan v milanski »Illustrazione popolare«. Polagoma se ji je pesmi nabralo za celo knjigo, ki je izšla 1892 kot »Usode« (Fatalità) in z novimi, samostojnimi zvoki brž opozorila italijansko in evropsko javnost na mlado pesnico. To je pripomoglo, da je bila naslednje leto imenovana za častno profesorico na učiteljski pripravnici v Milanu in so ji nato prisodili nagrado Milli. »Viharji« (Tempeste) so 1895 utrdili njen pesniški sloves. V šestindvajsetem letu se je poročila z veleobrtnikom iz Bielle Giovannijem Garlando in njeno družabno, žensko in pesniško obzorje se je razširilo, sama pa ga je istočasno tudi poglobljala. Po osmih letih je dobila hčerko in novi zvoki so se oglasili iz zbirke »Materinstvo« (Maternità, 1904).

S samoizpovedmi je začela, z nje je nadaljevala, obenem pa pritezala iz okolice in sodobnosti najbolj pereče motive v krčih zvijajoče se družbe. Pesniške navdihe ji je dajala usoda žene v sodobni družbi, najprej njena lastna, nato usoda tisoč in tisoč družic, ki si morajo kakor koli utirati pot skozi pusto, samotno življenje, polno trdot in bridkosti. Svoje izkušnje, misli in čustva prepleta s proletarskimi prvimi, ki iz delavskih in družabnih trenj vdirajo bolj in bolj tudi v te-